

Zwyczaje żywieniowe dzieci ze środowiska wiejskiego

Eating habits of children from the rural environment

Katarzyna Sygit¹, Jan Krakowiak²

¹Uniwersytet Szczeciński, Wydział Kultury Fizycznej i Promocji Zdrowia,
Katedra Promocji Zdrowia

²Uniwersytet Medyczny w Łodzi, Zakład Medycyny Społecznej

Streszczenie

W trosce o prawidłowy rozwój psychofizyczny dziecka, właściwy styl życia – w tym odpowiednie nawyki żywieniowe, które są fundamentem zdrowia w okresie dorastania i dorosłości – należy monitorować sytuację zdrowotną dzieci, zwłaszcza w środowisku wiejskim.

Celem niniejszej pracy jest ocena sposobu odżywiania dzieci do 14. roku życia ze środowiska wiejskiego oraz opisanie zależności odżywiania się badanych w zależności od ich płci, wykształcenia rodziców oraz sytuacji finansowej gospodarstwa domowego.

Jak wynika z przeprowadzonych badań, znaczna część dzieci do 14. roku życia pochodzących ze środowiska wiejskiego odżywia się nieprawidłowo (duże zastrzeżenie budzi niskie spożycie pierwszego śniadania (spożywa 83,12%) i drugiego (73,53%), różnorodna częstotliwość spożywanych posiłków (przeważa spożywanie trzech, czterech posiłków dziennie), znaczne spożycie słodyczy (34,94%) oraz małe spożycie owoców i warzyw (56,35%). Stwierdzono zależności odżywiania badanych od zmiennych opisowych takich jak: płeć, wykształcenie rodziców i sytuacja ekonomiczna gospodarstw domowych. W rodzinach, w których rodzice mają wykształcenie wyższe i sytuacja gospodarstwa domowego jest dobra, zwyczaje żywieniowe wśród badanych są bardziej prawidłowe.

W wyniku przeprowadzonych badań dotyczących zwyczajów żywieniowych dzieci do 14. roku życia ze środowiska wiejskiego, stwierdzono:

nieprawidłowości żywieniowe dotyczące liczby i częstotliwości spożywanych posiłków; stwierdzono zależność sposobu odżywiania badanych od ich płci, wykształcenia rodziców, sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych i sytuacji mieszkaniowej.

Słowa kluczowe

zwyczaje żywienia, dziecko wiejskie, sytuacja ekonomiczna, wykształcenie

Summary

For the sake of proper psychophysical development of the child, proper lifestyle and proper eating habits, which are the foundation of health during adolescence and adulthood, it is necessary to monitor the situation, especially in the rural environment. The aim of this study is to assess the nutrition of children up to the age of 14 from the rural environment and to describe the dependence of nutrition on the subjects, their parents' education and the financial situation of the household.

According to the research, a significant part of children up to 14 years old feeds improperly from the rural environment (big objection arises from the low consumption of breakfast I (consumes 83.12%) and II (73.53%), the various frequency of meals consumed (mainly consumption 3–4 meals a day), significant consumption of sweets (34.94%) and low consumption of fruit and vegetables (56.35%). The dependence of nutrition on the variables from descriptive variables such as gender, parents' education and economic situation of households was found. families in which parents have higher education and the situation of the household is good – nutritional habits among the respondents are much better. As a result of research on the dietary habits of children up to the age of 14 from the rural environment, the following were found: nutritional deficiencies regarding the amount and frequency of meals consumed; the dependence of nutrition on the sexes, parents' education, economic situation of households and housing situation was found.

Key words

nutrition, rural child, economic situation, education

Wstęp

Zachowania zdrowotne dzieci i młodzieży szczególnie w ostatnich latach stały się przedmiotem zainteresowania licznych badaczy [1, 19, 23, 22, 25].

W trosce o prawidłowy rozwój psychofizyczny dziecka, właściwy styl życia, w tym odpowiednie nawyki żywieniowe, które są fundamentem w okresie dorastania i dorosłości [6], należy monitorować sytuację zdrowotną dzieci, zwłaszcza w środowisku wiejskim.

Racjonalny sposób odżywiania jest uważany za istotny element zdrowotnego stylu życia. Wyniki wielu badań wskazują na istnienie wielu nieprawidłowości w sposobie odżywiania się dzieci i młodzieży [5, 10, 14, 22], których konsekwencją jest ciągle narastający problem nadwagi i otyłości [5, 6, 11, 13, 17].

O ile problemy te mają swoje odzwierciedlenie w literaturze przedmiotu w odniesieniu do środowisk miejskich [5, 13, 18, 25], o tyle zachowania zdrowotne dzieci i młodzieży ze środowisk wiejskich nie są przedmiotem wielu pogłębionych analiz. Stąd też podjęto próbę przeprowadzenia badań reprezentacyjnych w środowisku wiejskim w celu zdiagnozowania zachowań żywieniowych dzieci oraz określenia zależności tych zachowań od wybranych zmiennych opisowych takich jak: płeć, wykształcenie rodziców, sytuacja ekonomiczna gospodarstw domowych.

Cel pracy

Celem niniejszej pracy jest opisanie zwyczajów żywieniowych dzieci do 14. roku życia ze środowiska wiejskiego oraz określenie zależności tych zwyczajów od płci badanych, wykształcenia rodziców oraz sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych i sytuacji mieszkaniowej.

Metodyka badań

Badaniami objęto dzieci do 14. roku życia ze środowiska wiejskiego. Ponadto zbierano informacje o sytuacji rodzin wiejskich, z których pochodzili badani.

Badania miały charakter reprezentacyjny. Dotyczyły one dzieci wiejskich z wylosowanych do badań powiatów województwa zachodniopomorskiego. Dobór szkół i dzieci do badań miał także charakter losowy. Ostatecznie analizą objęto informacje zebrane od 1341 dzieci do 14. roku życia.

W badaniach zastosowano autorskie kwestionariusze badań. Zebrane informacje opracowano statystycznie, stosując do analiz statystycznych: test Chi-kwadrat, V Cramera, R rang Spearmana.

Wyniki badań. Omówienie

Większość badanych dzieci ze środowiska wiejskiego stanowiły dziewczęta (54,30%), natomiast chłopcy to 45,70%. Różnica ta jest statystycznie nieistotna ($p > 0,05$) (rycina 1).

Sytuacja socjobytowa rodzin wiejskich, z których pochodzą badane dzieci do 14. roku życia

Badania wykazały, że z rodzin pełnych pochodziło 84,7% dzieci do 14. roku życia, a z niepełnych – 15,3%: większość badanych dzieci wywodziła się z gospodarstw nierolniczych (49,5%).

Bywa, że w gospodarstwie rodziców badanych dzieci (do lat 14) wystarczy pieniędzy na wszystko bez konieczności oszczędzania (3,7% badanych), ale aż 34% rodziców podało, że żyją oszczędnie i miewają kłopoty z większymi zakupami, a według 13,19% pieniędzy wystarczy na najtańsze jedzenie, ale już nie na ubranie. Przeciętny miesięczny dochód na osobę w gospodarstwie domowym u 43,74% badanych wynosi do 300 zł, u 37,7% – mieści się w przedziale 301–399 zł, u 13,9% – w przedziale 400–499 zł; a tylko u 4,68% badanych – przekracza on 600 zł. Zastanawiające są źródła dochodu w badanych gospodarstwach domowych: z produkcji rolniczej żyje tylko 10,26%; z renty – 4,6%; największe źródło dochodu to: „inne źródła” (wg 74,09%) (tabela 1).

Zwyczaje żywieniowe badanych dzieci wiejskich

Pierwszy posiłek przed wyjściem do szkoły spożywa 83,12% badanych, a niespełna 17% badanych nie spożywa pierwszego śniadania. Różnica między frakcjami jest statystycznie istotna ($p < 0,05$) (rycina 2).

Jak wynika z przeprowadzonej analizy posiłek do szkoły (drugie śniadanie) zabiera 73,53% badanych, a nie zabiera bądź zabiera czasami i rzadko 26,47%. Różnica między frakcjami jest statystycznie istotna ($p < 0,05$) (rycina 3).

Młodzież ze środowiska wiejskiego najczęściej spożywa cztery posiłki dziennie (42,97%), ale 2,46% deklaruje, iż spożywa tylko jeden lub

dwa posiłki dziennie. Różnica między frakcjami jest statystycznie istotna ($p < 0,05$) (rycina 4).

Bardzo istotne znaczenie z punktu widzenia zdrowotnego ma spożycie słodczy. Niepokojący jest fakt, że aż 34,94% badanych spożywa słodczy codziennie, a 45,42% – kilka razy w tygodniu (rycina 5).

Niezmierne istotne jest spożywanie czterech, pięciu porcji owoców i warzyw w ciągu dnia. Ponad połowa badanych (56,35%) deklarowała, iż spożywa owoce i warzywa codziennie. Ale należy nadmienić, iż 4,39% badanych spożywa owoce i warzywa tylko kilka razy w miesiącu, a 3,47% – robi to okazjnie lub nie robi tego nigdy. Różnica jest statystycznie istotna ($p < 0,05$) (rycina 6).

Zależności spożywania posiłków od wybranych zmiennych opisowych

Stwierdzono statystycznie istotną zależność ($p = 0,01303$) pomiędzy płcią badanych a spożyciem pierwszego śniadania przed wyjściem do szkoły. Pierwsze śniadanie spożywa większy odsetek badanych chłopców (86,65%) aniżeli dziewcząt (80,25%) (tabela 2).

Stwierdzono zależność ($p < 0,05$ na granicy istotności) pomiędzy płcią badanych a spożywaniem drugiego posiłku w szkole. Dziewczęta spożywają drugie śniadanie częściej (66,21%) niż chłopcy (58,15%). W grupie badanych były również dzieci, które rzadko spożywają drugi posiłek: deklarowało to 4,77% dziewcząt i 6,58% chłopców (tabela 3).

Stwierdzono statystycznie istotną zależność ($p = 0,02345$) pomiędzy wykształceniem rodziców (wypełniających kwestionariusz ankiety) a spożywaniem drugiego posiłku przez dzieci. Najczęściej drugie śniadanie spożywane jest przez dzieci, których przynajmniej jeden rodzic ma wykształcenie wyższe. Natomiast dzieci niespożywające drugiego śniadania w większości pochodzą z rodzin, w których przynajmniej jeden z rodziców ma wykształcenie podstawowe (tabela 4).

Spożywanie drugiego śniadania zależało również od sytuacji mieszkaniowej badanych. W gospodarstwach domowych, gdzie sytuacja mieszkaniowa jest bardzo dobra, spożycie drugiego śniadania przez dzieci jest znacznie częstsze (75,86%) aniżeli w gospodarstwach domowych, gdzie sytuacja mieszkaniowa jest zła (58,36%) i bardzo zła (35,29%); różnica między frakcjami jest statystycznie istotna, $p < 0,05$ (tabela 5).

Stwierdzono istotną zależność ($p < 0,05$) pomiędzy płcią badanych a liczbą spożywanych posiłków. Najwyższą częstotliwość spożywania po-

siłków (>5) odnotowano w grupie chłopców (34,59%). Pociuszające jest to, że znaczna część badanych dziewcząt i chłopców spożywa przynajmniej trzy posiłki dziennie (tabela 6).

Stwierdzono statystycznie istotną zależność ($p=0,02037$) pomiędzy liczbą spożywanych posiłków a wykształceniem rodziców. Rodzice dzieci spożywających więcej niż pięć posiłków najczęściej mieli wykształcenie podstawowe (34,84%) lub wyższe (34,21%). Natomiast rodzice dzieci spożywających od jednego do dwóch posiłków dziennie mieli najczęściej wykształcenie średnie ogólne i zawodowe (tabela 7).

Stwierdzono zależność ($p>0,05$) pomiędzy liczbą spożywanych posiłków a sytuacją ekonomiczną gospodarstw domowych. Najwyższy odsetek dzieci spożywających pięć i więcej posiłków dziennie pochodzi z gospodarstw domowych, w których sytuacja ekonomiczna jest bardzo dobra (34,88%). Natomiast w gospodarstwach domowych, gdzie sytuacja finansowa jest bardzo zła, spożycie posiłków jest bardzo rzadkie (od jednego do dwóch dziennie) (tabela 8).

Dyskusja

Sposób żywienia ludności jest wielce niepokojący, a w żywieniu młodzieży jest wiele nieprawidłowości odnotowanych już w latach 90. [3, 5, 6, 14, 15, 22].

Chociaż większość deklaruje, że spożywa od czterech do pięciu posiłków dziennie, to jednak 2,46% badanych spożywa od jednego do dwóch posiłków dziennie. Do podobnych obserwacji doszła M. Gajewska [3]. Ta patologiczna częstotliwość spożywania posiłków w ciągu dnia stanowi podstawę wszelkich nieprawidłowości żywienia młodzieży: niedoborów, ale i nadmiaru. W niniejszych badaniach tylko 83,12% badanej młodzieży podało, że spożywa pierwsze śniadanie, a 73,53% – że spożywa drugie śniadanie. Według B. Woynarowskiej [25] codziennie pierwszego śniadania nie spożywa 18% dzieci, a drugiego śniadania w szkole – 21%. Niewątpliwie wpływa to niekorzystnie na samopoczucie i chęć do nauki.

Z analizy poszczególnych produktów spożywanych przez badane dzieci wynika, że aż 34,94% z nich spożywa codziennie słodcyce, 32,19% – mleko, a owoce i warzywa spożywa codziennie zaledwie 56,35%. Według B. Woynarowskiej codziennie spożywa słodcyce 33% dzieci, a według J. Witkowskiego [23] – około 30% dzieci.

Niebezpieczeństwo zagrażające dzieciom i młodzieży sygnalizowane jest w Raporcie Komisji Europejskiej [20] o stanie zdrowia ludzi młodych: blisko połowa dzieci w wieku 14 lat jest narażona na jeden z czynników sprzyjających rozwojowi chorób układu krążenia. Ze statystyk wynika, że stan zdrowia najmłodszego pokolenia Polaków jest zły, bowiem mniej więcej 20% dzieci i młodzieży szkolnej waży o wiele za dużo, co jest wynikiem nieprawidłowego odżywiania, 11% cierpi już na nadciśnienie tętnicze, co dziesiąty 15-latek ma zbyt wysoki poziom cholesterolu [2, 9, 12, 16, 24].

Problemem niezmiernej wagi jest kwestia badania zachowań zdrowotnych młodzieży, także pochodzącej ze środowisk wiejskich, oraz opracowania kompatybilnego narzędzia badawczego. Brak takiego narzędzia powoduje, że istnieją kłopoty w zakresie porównań wyników badań uzyskanych przez różnych autorów.

Zdobyta wiedza teoretyczna i realizacja niektórych programów zdrowotnych niejednokrotnie nie przynosiły efektów praktycznych.

Niezbędne są konkretne działania zmierzające do promocji zdrowia – zarówno w szkole, jak i w rodzinie – oraz umiejętności wykorzystania dotychczasowej wiedzy do analizy i poszukiwania czynników warunkujących zwyczaje żywieniowe młodzieży. Umiejętne pogodzenie myślenia, działania i znajomości czynników warunkujących zwyczaje żywieniowe pozwoli przeciwdziałać jednostronnym tendencjom w nauczaniu, a skoncentruje się bardziej na umiejętnościach i wszechstronności w harmonijnym rozwoju młodzieży [5, 7, 8, 17, 21, 22]. Trzeba przyznać, że obecna szkoła nie w pełni przygotowuje swego wychowanka do życia.

Wnioski

W wyniku przeprowadzonych badań dotyczących zwyczajów żywieniowych dzieci do 14. roku życia ze środowiska wiejskiego stwierdzono, że nieprawidłowości żywieniowe dotyczą zbyt rzadkiego spożywania śniadań, zbyt częstego spożywania słodczy, a także nieobecności w diecie owoców i warzyw. Zaobserwowano zależność zwyczajów żywieniowych badanych od ich płci, wykształcenia rodziców, sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych i sytuacji mieszkaniowej (istotnie gorsze nawyki żywieniowe mają chłopcy rodziców o niskim statusie wykształcenia i w gospodarstwach domowych o złej sytuacji socjobytowej).

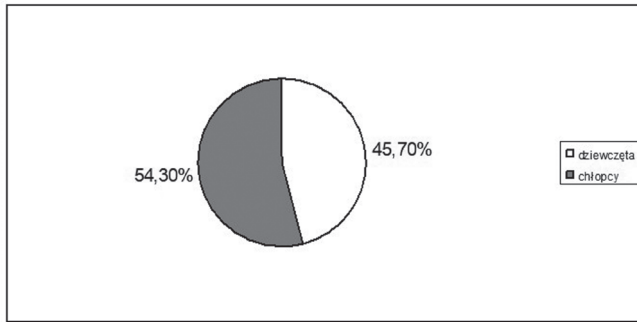
Piśmiennictwo

1. Barnekow R, Rasmussen V, Rivett D. The European Network of Health Promoting Schools – an alliance of health, education and democracy. *Health Education and democracy. Health Education*, 2000, 2:61–69.
2. Bousseau M.E. Diet and coronary heart disease: clinical trials. *Curr Atheroscler Rep* 2000, 2: 487–493.
3. Gajewska M. Analiza społecznych uwarunkowań wybranych elementów stylu życia młodzieży, ze szczególnym uwzględnieniem jakości żywienia, Rozprawa doktorska, PZH Warszawa 2006.
4. Gutkowska K (red.). Wybrane problemy nauki o żywieniu człowieka u progu XXI w. Wyd. SGGW, Warszawa 2004.
5. Januszewicz P, Sygit M. Otyłość u dzieci i młodzieży – epidemia XXI wieku. *Przeg. Med. Uniw. Rzesz.* 2003, t. 1, z. 4.
6. Jarosz M, Respondek W. Żywnienie i aktywność fizyczna – metody profilaktyki nadwagi i otyłości [w:] *Otyłość*, [red.] M Jarosz, L Kłósiewicz-Latoszek. Zapobieganie i leczenie. PZWL Warszawa 2006.
7. Kromhout D. Prevention of coronary hart disease by diet and lifestyle. Evidence from prospective cross-cultural, cohort and intervention studies. *Circulation* 2002, 105: 893–898.
8. Langdon KD, Clarke J, Corbett D. Long-term exposure to high fat diet is bad for your brain: exacerbation of focal ischemic brain injury. *Neuroscience* 2011, 182: 82–87.
9. Lissan I, Breum L, Sorensen T. Maternal attitude to sweet eating habits and risk of overweight in offspring: a ten-year prospective population study, *Ins. J. Obes. Reklat. Metab. Disord.* 1993, 17: 53–60.

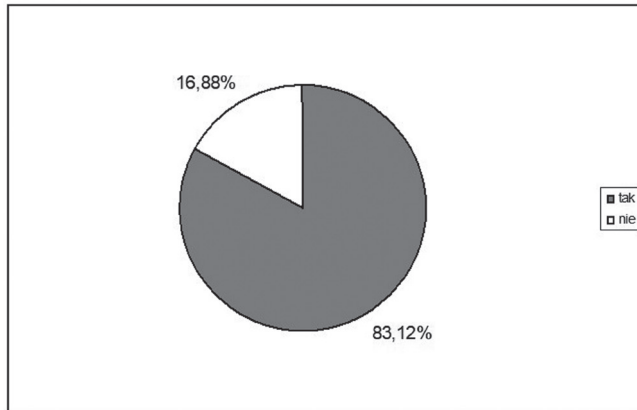

10. Mazur A, Klimek K, Telega G, Hejda G, Wdowiak L, Małecka-Medera E. Risk factors for obesity development in school children from south-eastern Poland. *Ann Agric Environ Med* 2008, 15: 281–286.
11. Mond J, van den Berg P, Boutelle K, Hannan P, Neumark-Sztainer D. Obesity, body dissatisfaction, and emotional wellbeing in early and late adolescence: findings from the Project EAT study. *J Adolesc Health* 2011, 48(4): 373–378.
12. Neovius M, Rasmussen F. Evaluation of BMI-based classification of adolescent overweight and obesity: choice of percentage body fat cut-offs exerts a large influence. The COMPASS study. *Eur J Clin Nutr* 2008, 62(10): 1201-1207.
13. Oblacińska A. Zachowania żywieniowe [w:] A. Oblacińskiej i M. Jodkowskiej [red.]: Otyłość u polskich nastolatków: epidemiologia, styl życia. In. *Matki i Dziecka*, Warszawa 2007.
14. Obuchowicz A. Epidemiologia nadwagi i otyłości – narastającego problemu zdrowotnego w populacji dzieci i młodzieży. *Endokry nol Otyłość Zaburz Przem Materii* 2005, 1, 3: 9–12.
15. Ovreteit J. Quality in health promotion. *Health Promotion International*, t. 11, 1996,1: 55.
16. Pollitt E, Mathews R. Breakfast and cognition: a integrative summary. *Am J Clin Nutr*, 1998, 67.
17. Przybylski P, Antonowicz D, Glazer M, Wiktor K, Kurowska M. Otyłość z prawidłową masą ciała wśród uczniów w wieku 16–18 lat. *Probl Hig Epidemiol* 2009, 90(2): 195–198.
18. International Obesity Task Force. European Union Platform Briefing Paper. Brussels, 15 March 2005.

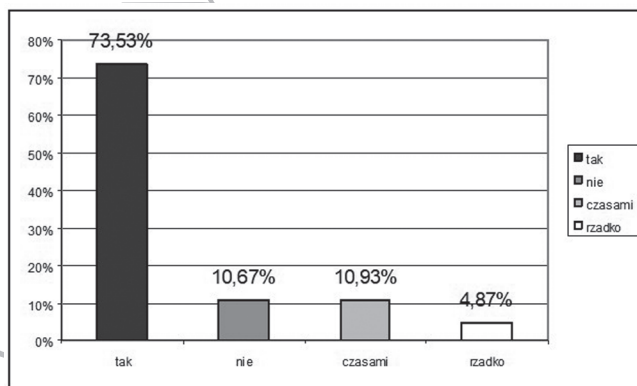
19. Rolland-Cochera MF, Costetbon K, Arnault N, Bellisle F, Romanco MC, Lahingue Y, Frelut ML, Hereberg S. Body mass index in 7–9 years old French children. *Int. J. Obes. Relat. Metab. Disord* 2002, 26: 12–29.
20. Standards of medical care for patients with diabetes mellitus. American Diabetes Association. *Diabetes Care* 2012, 25 (supl.1), 33–49.
21. Sweeting H. Measurement and definitions of obesity in childhood and adolescence a field guide for the uninitiated. *Nutritional J* 2007, 9: 345–356.
22. Sygit K, Sygit M. Błędy w zwyczajach żywieniowych młodzieży wiejskiej Pomorza Zachodniego [w:] J. Eider [red.] *Człowiek i środowisko przyrodnicze Pomorza Zachodniego*. t. II. 2006: 149–152.
23. Witkowski J. *Zachowania zdrowotne dzieci i ich rodziców*. Praca doktorska AM Maszynopis, Bydgoszcz, 1994.
24. Utter J, Scragg R, Mhurchu CN, Schaaf D. At-home breakfast consumption among New Zealand children: associations with body mass index and related nutrition behaviors. *J Am Diet Assoc* 2007; 107: 570–6.
25. Woynarowska B, Mazur J. *Zachowania zdrowotne młodzieży szkolnej: wyniki badań HBSC 2002* *Zdrowie Publiczne* 2004, 114(2).

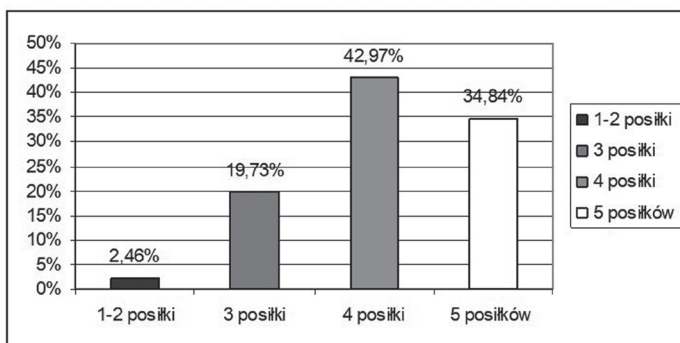
Rycina 1. Struktura badanych pod względem płci

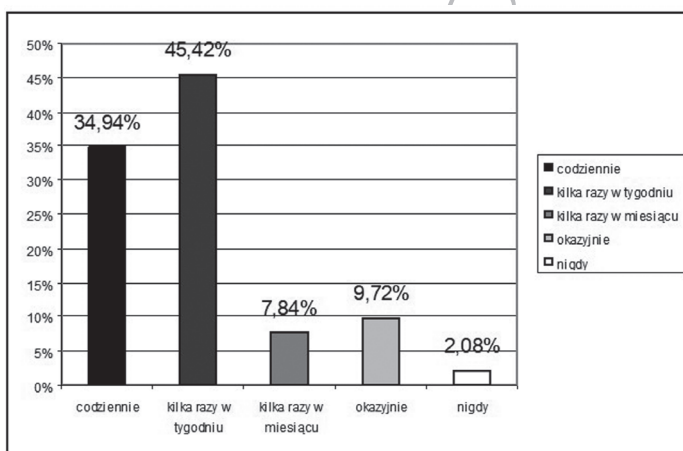
Rycina 2. Spożywanie posiłku przed wyjściem do szkół

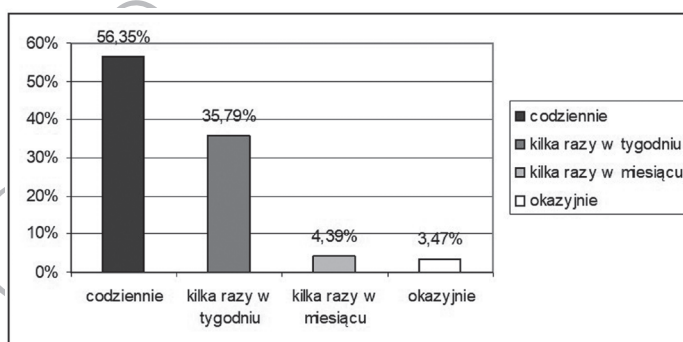
Rycina 3. Zabieranie drugiego śniadania do szkoły

Rycina 4. Częstość spożywania posiłków w ciągu dnia

Rycina 5. Spożywanie słodczy

Rycina 6. Spożywanie warzyw i owoców

Tabela 1. Sytuacja socjetytowa rodzin wiejskich, z których pochodzą dzieci do 14. roku życia

Struktura rodziny		Gospodarstwo		Sytuacja ekonomiczna gospodarstwa domowego		Najniższy dochód na osobę w gospodarstwie domowym (zł)			Główne źródło dochodu gospodarstwa domowego		
pełna	niepełna	rolnicze	nierolnicze	bardzo dobra	zła	300	301-399	400-499	produkcja rolnicza	renta	inne
84,7%	15,3%	50,5%	49,5%	3,7%	13,9%	43,74%	37,7%	13,9%	10,26%	4,6%	74,09%

Tabela 2. Spożywanie pierwszego śniadania w zależności od płci badanych dzieci

Płeć	Spożywanie pierwszego śniadania		Razem
	Tak	Nie	
Dziewczynka	589	145	734
	80,25%	19,75%	
Chłopiec	526	81	607
	86,65%	13,35%	
Razem	1115	226	1341
Chi ² Pearsona	6,17	Df=1	P=0,1303

Tabela 3. Spożywanie drugiego śniadania w zależności od płci badanych

Płeć	Spożywanie drugiego śniadania				Razem
	Tak	Nie	Czasami	Rzadko	
Dziewczynka	486 66,21%	61 8,31%	152 20,71%	35 4,77%	734
Chłopiec	353 58,15%	80 13,17%	134 22,07%	40 6,58%	607
Razem	839	141	286	75	1341
Chi ² Pearsona	16,93	Df=3	P=0,00073		
V Cramera	0,41				

Tabela 4. Spożywanie drugiego śniadania przez badanych w zależności od wykształcenia rodziców

Wykształcenie osoby wypełniającej ankietę	Spożywanie drugiego śniadania				Razem
	Tak	Nie	Czasami	Rzadko	
podstawowe	196 55,52%	46 13,03%	81 22,95%	30 8,50%	353
średnie ogólne	247 67,30%	34 9,26%	62 16,89%	24 6,54%	367
średnie zawodowe	338 62,02%	53 9,72%	126 23,12%	28 5,14%	545
wyższe i wyższe niepełne	53 69,73%	7 9,21%	12 15,78%	4 5,26%	76

Tabela 5. Spożywanie drugiego śniadania w zależności od sytuacji mieszkaniowej badanych

Sytuacja mieszkaniowa gospodarstwa domowego	Spożywanie drugiego śniadania				Razem
	Tak	Nie	Czasami	Rzadko	
bardzo dobra	66 75,86%	9 10,34%	11 12,64%	1 1,15%	87
dobra	603 63,01%	98 10,24%	202 21,11%	54 5,64%	957
zła	157 58,36%	28 10,41%	59 21,93%	25 9,29%	269
bardzo zła	12 42,85%	6 21,42%	7 25,0%	3 10,71%	28
razem	838	141	279	83	1341
Chi ² Pearsona	25,41	Df=9	P=0,00255		
V Cramera	0,08				

Tabela 6. Zależność liczby spożywanego posiłków od płci badanych

Płeć	Liczba spożywanego posiłków dziennie				Razem
	1-2	3	4	>5	
dziewczynka	19 2,59%	189 25,75%	342 46,59%	184 25,07%	734
chłopiec	13 2,14%	133 21,91%	251 41,35%	210 34,59%	607
Razem	32	322	593	394	1341
Chi ² Pearsona	17,69	Df=3	P=0,00051		
V Cramera	0,11				

Tabela 7. Zależności liczby spożywanych posiłków od wykształcenia rodziców

Wykształcenie osoby wypełniającej ankietę	Liczba spożywanych posiłków dziennie				Razem
	1-2	3	4	>5	
podstawowe	16	76	138	123	353
	4,53%	21,53%	39,09%	34,84%	
średnie ogólne	7	100	158	102	367
	1,91%	27,25%	43,05%	27,79%	
średnie zawodowe	9	131	253	152	545
	1,65%	24,04%	46,42%	27,89%	
wyższe i wyższe niepełne	1	13	36	26	76
	1,31%	17,10%	47,36%	34,21%	
Razem	33	320	585	403	1341
Chi ² Pearsona	19,63	Df=9	P=0,02037		
V Cramera	0,07				

3.0PL

Tabela 8. Zależności liczby spożywanych posiłków od sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych

	Liczba spożywanych posiłków dziennie				Razem
	1-2	3	4		
W gospodarstwie domowym wystarcza pieniędzy na wszystko i nie ma konieczności oszczędzania	0	10	18	15	43
	0,00%	23,26%	41,86%	34,88%	
W gospodarstwie domowym żyje się oszczędnie, ale wystarcza na zaspokojenie większości potrzeb	2	72	143	89	306
	0,65%	23,53%	46,73%	29,08%	
W gospodarstwie domowym żyje się oszczędnie i są kłopoty z większymi zakupami	9	111	208	138	466
	1,93%	23,82%	44,64%	29,61%	
W gospodarstwie domowym pieniędzy wystarcza na najtańsze jedzenie i ubranie	6	39	92	54	191
	3,14%	20,42%	48,17%	28,27%	
W gospodarstwie domowym pieniędzy wystarcza na najtańsze jedzenie, ale nie na ubranie	6	56	89	69	220
	2,73%	25,45%	40,45%	31,36%	

	Liczba spożywanymi posiłków dziennie				Razem
	1-2	3	4	>5	
W gospodarstwie domowym pieniędzy nie wystarczy nawet na najtańsze jedzenie i ubranie	10	34	42	29	
	8,69%	29,56%	36,52%	25,21%	115
Razem	33	322	592	394	1341
Chi ² 2 Pearsona	29,58	Df=15	P=0,01353		
V Cramera	0,09				

SA 3.0PL

Adres korespondencyjny

Katarzyna Sygit
Uniwersytet Szczeciński
Wydział Kultury Fizycznej i Promocji Zdrowia
Katedra Promocji Zdrowia
ul. Cukrowa 12, 71-004 Szczecin
e-mail: katarzyna.sygit@usz.edu.pl

CC-BY-SA 3.0 PL